

zvířata, jež v nich zaujímají středovou pozici, zajišťují cykly přeměny příroda–kultura–příroda: archeotypy jako „analogické reprezentace“.¹

Je to náhoda, že strukturalismus tak silně odmítl vážnost imaginace, postavení podobnosti v rámci série, nápodobu procházející celou sérií a dovádějící ji k cili, identifikaci s tímto posledním členem? Nic není v tomto ohledu explicitnější než slavné texty Léviho-Strausse týkající se totemismu: překonat vnější rozdíl směrem k *vnitřním homologim*.² Už se ne jedná o založení seriového uspořádání imaginárna, ale symbolického a strukturálního řádu chápání. Už nejde o to, odstupňovat podobnosti a nakonec dosáhnout identifikace Člověka a Zvířete v jiné mystické participace, ale o to, uspořádat difference, aby bylo dosaženo korespondence vztahu. Neboť zvíře se rozděljuje podle diferenčních vztahů nebo rozlišujících protikladů druhů; a stejně tak člověk podle uvažovaných skupin. V totemickém zřízení nerlíkáme, že se jistá skupina lidí identifikuje s jistým druhem zvířete, říkáme, že skupina A se má ke skupině B jako druh A' ke druhu B'. Tato metoda se podstatně liší od té předcházející: jsou-li dány dvě lidské skupiny, z nichž každá má svůj zvířecí totem, je třeba najít způsoby, jak jsou vztahy mezi těmito dvěma totemy analogické ke vztahům mezi dvěma skupinami – Vrána se má k Sokolovi jako...

Tato metoda platí stejně pro vztahy Člověk–dítě, Muž–žena atd. Zjistujeme-li například, že má bojovník jistý překvapující vztah s mladou dívkou, budeme se mít na pozoru před vytvořením imaginární série, jež by je slučovala, a budeme spíše hledat člen uskutečňující ekvivalenci vztahů. Tak může Vernant říct, že manželství se má k ženě jako válka k muži, z čehož vyplývá homologie panny odmtající sňatek a bojovníka převlékajícího se za ženu.³ Symbolické chápání zkrátka nahrazuje analogii proporce analogií proporcionality; rozřídění podobností strukturací rozdílu; identifikaci členů rovnosti vztahů; metamorfózy imaginace konceptuálními metafórami; velkou kontinuitu příroda–kultura hlubokým zlomením rozdávajícím korespondence bez podobnosti mezi oběma; nápodobu původního modelu prvotní *minéisis* bez modelu. Muž nikdy nemohl říci: „Jsem vůl, vlk...“, ale mohl říci: mám se k ženě jako vůl ke krávi, mám se k jinému

muži jako vlk k beránkovi. Strukturalismus je velkou revolucí, celý svět se stává racionálnější. Když Lévi-Strauss uvažuje o těchto dvou modelech, serií a strukture, nestací mu zajistit druhému modelu veškerý věhlas pravé klasifikace, odkazuje navíc první model do temné oblasti obětí, již prezentuje jako iluzorní a zbavenou kloudného smyslu. *Seriové téma obětí* musí uvolnit místo *strukturálnímu tématu totemové instituce*. A přesto se tady stejně jako v historii přírody ještě vytváří řada kompromisů mezi archetypálními seriemi a symbolickými strukturami.¹

Vzpomínky bergsoniána. – Nic z předchozího nás z našeho omezeného úhlu pohledu neuspokojilo. Věříme v existenci velmi zvláštních stávání-se-zvířaty, která pronikají a unášejí člověka a která se dotýkají zvířete stejně jako člověka. „Od roku 1730 do roku 1735 neslyšíme mluvit než o upírech...“ Je tudíž evidentní, že strukturalismus nebere tato stávání se na vědomí, protože je stvořen k tomu, aby je popíral nebo přinejmenším znehodnocoval jejich existenci: korespondence vztahů netvoří stávání se. Takže když se strukturalismus s takovými stáváním se, jež procházejí křížem krážem společností, setkává, vidí v nich fenomény degradace, které odklánějí pravý řád a vzbuzují dobrodružství diachronie. Přesto se Lévi-Strauss neustále ve svých studiích mýtů střetává s těmito rychlymi akty, jimiž se člověk stává zvířetem a zvíře se stává... (ale čím? stává se člověkem nebo něčím jiným?). Vždycky je možné snažit se *bloky stávání se* vysvětlit korespondencí dvou vztahů, ale pozorovaný element je tak jistě ochuzován. Není třeba uznat, že mýtus jako rámeček klasifikace je stěží schopen zachytit stávání se, podobná spíše fragmentům pohádky? Není třeba dát za pravdu Duvignaudově hypotéze, podle níž společností procházejí, „anonymické“ fenomény, které nejsou deformacemi mytického řádu, ale neredukovatelnou dynamikou rýsující linie úniku a zahrnující jiné výrazové formy než je mýtus, byť je mýtus znovu bere na sebe, aby je zastavil?²

¹ O protikladu obětní série a totemové struktury viz Claude Lévi-Strauss, *Myslení přírodních národů*, Dauphin, Praha 2000, s. 272–278. Ale navzdory své přisnositi vůči sérii Lévi-Strauss uznával kompromisy mezi oběma tématy: struktura sama implikuje velmi konkrétní počet almit (s. 49–50) a zakládá se na dvou seriích, mezi nimiž vytváří homologie vztahů. Především „stávání se historickým“ s sebou může nést komplikace nebo deformace nahrazující tyto homologie podobnostmi a identifikacemi členů (s. 146n.), to, čemu Lévi-Strauss říká „opak totemismu“.

² Viz Jean Duvignaud, *Lanomie. Hérésie et Subversion*, Anthropos, Paris 1973.

¹ Viz Carl Gustav Jung, zejména *Symbols proměny* (Výbor z díla VII a VIII), Nakl. Tomáše Janěka, Brno 2004 a 2009, Gaston Bachelard, *Lauréatmonti*, Librairie Jose Corti, Paris 1963.

² Claude Lévi-Strauss, *Totemismus dnes*, Dauphin, Praha 2001, s. 86.

³ Jean-Pierre Vernant, in: *Problèmes de la guerre en Grèce ancienne*, Mouton & Co., Paris – The Hague 1968, s. 15–16.